

Прва и друга слика показују живот геометара на новом премеру, где се цела теренска сезона проведе под шаторима. Тамо се сређује целокупни теренски елаборат. Први снимак је из среза Драгачевског, на планини Чемерној, чија надморска висина износи 1800 м., а други у срезу Црногорском.

Geom Ungarov Bruno

Rešavanje agrara u Dalmaciji u vezi sa katastarskim radovima

Po završenom ratu i evakuaciji Italijana iz sjevernih krajeva Dalmacije, kada su katastarske uprave na cijeloj teritoriji bile ponovo uspostavljene skoro onako kao i pre velikog rata, njihova dijelovanja bila vidno umanjena. Uzrok treba tražiti u neuspostavljanju sekcija za novi premjer i reambulaciju, koje su ranije bile sigurnim oslonom za uspješnu reviziju katastarskog stanja, te u osjetnom smanjenju cjelokupnog katastarskog personala. Takovo stanje ostaje sve do god. 1928. kada je još bilo dokinuto šest uprava, zbog čega u svim radovima nastaje vidan zastoj i bezizgledan položaj poboljšanja i onako nesređenog dalmatinskog katastra. Svi terenski lijetnji radovi i periodske revizije sa nedostatkom personala bile su beskorisne s obzirom na potrebe koje su se svakim danom pojavljivale.

Kod takovog stanja koncem god. 1930. donesen je zakon o likvidaciji agrarnih odnosa u Dalmaciji, koji je na prvom mjestu za svoje uspješno sprovođanje zahtjevao dovoljan broj geometarskih sila. Objasniti ćemo najpre agrarne odnose u Dalmaciji da bi čitaocima bila jasna slika ovih radova.

U Dalmaciji, a u glavnom u primorskim mjestima i potocima postoji kmetski odnos na površini od 70—80% cijelokupnoga zemljišta. Vlasnika zemljišta prema njihovoj ukupnoj površini imade raznolikih, a dostižu do 1000 i više ha, dok imademo i takovih koji cijelokupnog posjeda nemaju nego 10—20 ari, pa se i na toj površini razriješava agr. odnos na korist težača, ako ovaj ispunjava sve zakonske uvjete.

Kmetski odnosi u Dalmaciji nastali su tako, što je vlasnik, koji je u većini slučajeva bio veći posjednik i nije se isključivo bavio poljoprivredom dao svojedobno zemlju težaču — obrađivaču — koji sam nije posjedovao dovoljno vlastite zemle, da i njegovo — vlasnikovo — obrađuje, a kao naknadu za ustupljenu zemlju imao je težač davati vlasniku jedan dio cijelokupnog pobranog ploda. Ovaj dio — prav — zavisio je o bonitetu zemlje i bio je to veći što je zemlja davala veći prinos, a u glavnom kretao se od 1/2 do 1/10. Po svom pravom karakteru i po nazivu postoji nekoliko vrsta odnosa od koji su neki veoma staroga porijekla, vječne težaštine i dr. odnose.

Zemlja koju su svojevremeno praoci današnjih težača uzeli u obrađivanje prelazila je sa koljena na koljeno, pa su tokom vremena težači stekli na ovim zemljama izvjesno pravo — težačko pravo — koje se za osnivanja zemljišnika u Dalmaciji (od g. 1883 pa unapred) po mnogim sudovima, naročito primorskim provađalo kroz zemljišničke knjige isto tako kao i pravo vlasništva. Vlasnik nije mogao težaču svojevolino i bez opravdanog razloga oduzeti zemlju i dati je drugome, a ovaj potonji bez odobrenja vlasnika nije mogao težačko pravo uz naknadu ustupiti drugome težaču. Sve ove materijalne promjene u koliko su se one sudovima dostavljale uzimate su u postupak i provađane kroz operate.

Danas kod rešavanja agr. odnosa jedna od jačih smetnja upravo je ovo uknjiženo stanje težača, jer mnogi od uknjiženih ili su pomrli ili odsutni u Americi ili što je najgore pogrešno uknjiženo na čest. koje uopće ne obrađivaju.

Agrarnim zakonom svi se ovi odnošaji razriješavaju, tako da težaču obrađivaocu pripadne zemlja sa svim stablima (masli-

nama, smokvama i dr) ako takovih na predmetnoj zemlji ima, a vlasniku drždva za oduzetu zemlju daje oštetu Skala cijena po kojoj se zemlja otkupljuje ovisna je o postanku odnosa, te razlikujemo odnos nastao pre 11 januapa 1878 pa unazad u kome slučaju država snosti oštetu u cijelosti i odnos od prednjeg datuma pa unapred, ali ne preko 5 novembra 1900 u kome je slučaju otkupna cijena dvostruka, ali se država opterećuje sa jednom polovinom, a drugu snosi težak — koristovnik. Odnosi poslije 5 nov. 1900 ne diraju se ovim zakonom. Još imade jedna tabela maksimalnih cijena, koja je trostruka od prve, a po kojoj se otkupljuje zemlja u slučaju gdje vlasnik nema više od 5 ha. cijelokupne površine koja dolazi pod udar.

Visina oštete računa se prema klasi pojedinih parcela. Procenjenu u smislu zakona (čl. 26. Naredbe) vrši komisija, sastavljena od sreskog agronoma, kao predsjednika, geometra kao tehničkog vještaka i dvaju procenitelja. Kako su u većini slučajeva sreski agronomi sprečeni da sudjeluju u komisijama, to geometri ujedno fungiraju i kao presjednici procj. komisija.

U svemu postoje četiri klase bez varijanata, čija je maksimalna cijena po prvoj grupi za odnos nastao pre 1878 god., a ukupna površina veća od 5 ha — 8000—10000 din. za prvu klasu. Stabla i ostale poboljšice te razni objekti, otkupljuju se prema procjeni po promjetnoj vrijednosti.

Tehnički rad bri rešavanju agrara u prvim godinama 1931-32 obavljan je od strane geometara pri katastarskim upravama, pa se odmah pokazalo, da se sa ovolikim brojem geometara, koji uz sve to još imaju i svoje redovite kancelarijske poslove, neće nikada okončati. U god. 1933 bili su po potrebi službe sa novog premjera dodeljeni ovome radu četiri geometra, čiji se broj ove godine povećao za dvostruko, tako da danas za vrijeme terenskih radova, isključivo tehničke agrarne radove sem geometara sa katastarskih uprava obavlja još osam geometara, pa i kod svega toga izgleda da će se ovaj omašan posao dockan okončati.

Rad geometra kao tehničkog člana komisije, sastoji se u tome da prema podnesenoj agrarnoj prijavi identifikuje pred članovima komisije zatražene čest. u svrhu procjene i komisiji preda njihove površine radi računanja oštete.

Ovaj posao na prvi pogled izgleda sasama jednostavan, ali uočimoli stanje dalmatinskog katastra (vidi Geometarski glasnik za maj-septembar 1934) koje se od vremena svoga osnivanja god. 1837 kada je premjer bio završen pa do danas, upravo na

ovakovim kmetskim posjedima, nije gotovo nikako revidirano, biti će nam jasno kakvo je suglasje između stanja mapa i onoga koje danas postoji faktično na terenu. Sa ovakovim stanjem stvari rešavanje agrara zahtjevalo je veliki broj geometara, jer njihov rad u stvari nije identifikacija zatraženih čestica, već njihova izmjera. Drugim riječima, cijeli ovaj rad svodi se na opsežne izmjere i reambulacije koje mjestimice dosežu 100 i više ha.

O tehničkom izvođenju izmjere ne bi bilo što da se piše, ona se izvršava striktno kako to propisuju katastarski pravilnici. Ima poteškoća pri radovima, što je djelovanje geometra skopčano u mnogo slučajeva dužnostima pretsjednika komisije, kako smo to ranije spomenuli, te što sem tehničkih pitanja treba voditi računa o nekim pravnim momentima koji dolaze u obzir kod ovih radova.

Kada se završi agrarno poslovanje i rezultati ovih radova budu provedeni kroz operate izmjenit će se iz osnove izgled današnjih mapa u mnogim katas. općinama, naročito onima po primorju i otocima, gdje je težački odnos u pretežnom postupku. Sredjenjem agrarnog pitanja, ne samo da će ono biti likvidirano, već će se sa njim izvršiti i reambulacija svih onih posjeda na kojima se on bude rešavao.

Предлози секције за Дринску бановину

Секција за Дринску бановину доставила је Главној управи три претставке, које се односе на разна актуелна питања струке и сталежа, и молила је да Главна управа предузме потребне кораке у циљу корисног решења истих питања.

Због опште актуелности питања, која се у њима третирају, као и због интересантих података који се у њима износе, решили смо да те претпоставке у целисти објавимо заједно са предлозима за решење односних питања, које је ставила поменута Секција,

С тим у вези напомињемо, да се ово објављивале врши поред осталог и с тога, да би и друге секције као и поједини заинтересовани чланови могли по предметним питањима доставити евентуално неке нове сугестије и предлоге.